

Духовність

Богородиця Милостива

У рамках відзначення 50-річчя створення Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» 20 вересня у Колегіумі на Валу відкрилася виставка унікальних за красою та історично-культурною цінністю ікон «Богородиця милостива», приурочена до свята Різдва Богородиці та Дня визволення Чернігова.

В експозиції представлено 39 образів Божої Матері з фондів НАІЗ «Чернігів стародавній», які репрезентують іконопис Чернігівщини XVIII – початку XX ст.

Колекція ікон заповідника створювалася близько 50 років (від часу його заснування в 1967-му) і налічує понад 900 експонатів. Джерела її формування різноманітні: передання святих образів державними ор-

ла назву виставці, створена жінкою – черницею Пелагією Зінченковою, що є рідкістю).

Також тут є копія відомої ікони В. Васнецова «Благодатне Небо», реставрована (на жаль, ручку Ісуса Христа не вдалося відновити) за допомогою Національної академії образотворчого мистецтва, якій виповнюється 100 років і вона вже допомогла реставрувати для Чернігова 100 святих образів!

Деякі ікони записані – себто на одній основі поступово зображувалися нові ікони поверх старіших, що вдалося встановити реставраторам, знайшовши різні шари фарби. До речі, подібні відкриття характерні для дорогоцінних картин колекційних художників Європи, проте там за допомогою новітніх технологій вдається відокремлювати нанометри кожного шару фарби і врешті мати унікальні аук-

ціональними експонатами з мільйонними цінниками.

Значну частину колекції присвячено образам, які розповідають про життя Богородиці, зокрема «Різдво Богородиці», «Благовіщення», «Введення до храму», «Свята Родина».

Набув поширення і трапляється в колекціях іще один тип богородичних ікон – «Три Радості». Це зображення Божої Матері з Немовлям Ісусом Христом та Іоанном Хрестителем, яке було запозичене та переосмислене в національних традиціях з знаменитої картини Рафаеля «Мадонна делла Седжа».

А найдавнішою датованою іконою (що нечасто буває) на виставці став образ «Знаменна», виконаний коштом Кіндрата Семенченка у 1772 році.

Як було зазначено, основна мета виставки – показати самотвірні традиції іконопису Чернігівщини в розвитку впродовж XVIII – початку XX ст.

Ікони, що експонуються на виставці, різноманітні як за стилем та манерою виконання, так і за рівнем професійної майстерності. Вони репрезентують різні епохи: передусім привертють увагу барокові величні образи Богородиці XVIII ст., з реалістичними українськими рисами, в пишних мафоріях на тлі жовтого тишеного орнаменту з квітами.

Ікони XIX ст. засвідчили вплив панівних на той час стилів класицизму та романтизму.

Виставка образів Богородиці дає уявлення про характерні риси іконопису Північного Лівобережжя – ліричність, м'який колорит, адже Чернігів був потужним духовно-культурним осередком, де, безсумнівно, сформувалися і розвивалися іконописні традиції, властиві для Сіверського краю.

Як зауважив генеральний директор НАІЗ «Чернігів стародавній» Юрій Соболь, на честь 50-річчя закладу планується максимально розкрити глядачам фондів колекції, проводячи виставки художніх творів, що відображають пам'ятки краю (зокрема вітражі та картини Чернігівщини), а також запропонує усім 5 жовтня на урочисте святкування ювілею до філармонійного центру.

Тож пропонуємо чернігівцям та гостям міста відвідати чудесну виставку, аби насолодитися спогляданням прекрасних ікон і збагатитися духовно.

Ігор ГІЛВО

Літні мандри

Неквапливо рухаємося через ранковий липневий Київ. Місто вражає масштабами й зовнішньою привабливістю, заворує величчю архітектури, упорядкованими парковими ансамблями, авангардними новобудовами та стрімкими мостовими розв'язками. В салоні нашого автомобіля меланхолійний спокій час від часу порушується захопленнями, емоційними вигукми дітей – це реакція на кожний новий вулицький «подразник» сучасного великого міста.

На південь — до морського кордону України

ДОРОГА «З КРОПИВОЮ»

Поснідавши варениками в ресторані «Батьківська хата», прикупивши там на згадку акційний диск із піснями «співачого ректора», продовжуємо рух одеською трасою. Дорожно-будівельні роботи, що активно ведуться тут, жодним чином не заважають рухові транспорту і майже не впливають на безпеку. Місцями узбіччя нагадують виставково-демонстраційні майданчики сільськогосподарської техніки, елементів сервісу дорожньої інфраструктури та об'єктів малої архітектури. Пшеничні, кукурудзяні і соняшникові поля відзовж шляху захищені протипожежними смугами, агротехнічно впорядковані, забезпечені інформаційними покажчиками.

Час у дорозі минає швидко. Ось уже й Одеса. Рухаємося містом за маршрутом, який нам люб'язно рекомендували місцеві поліцейські. Перетнувши першу ліпшу трамвайну лінію, повертаємо одразу наліво й, нікуди не звертаючи, ідемо вже в напрямку Миколаєва, Очакова.

Та раптом на контрастній околиці міста потрапляємо у велику «тягучку». Під мелодію пісні «Кропива ти моя, кропива» розглядаємо тутешні екзотичні краєвиди. Як ні парадоксально, зміст пісні майже відповідає пейзажам мегалісів.

Стан вулиць та дорожнього покриття можна відсканувати за оголошеннями на вулицьких білбордах: «реставрує ресорни», «відновлює амортизатори», «шиномонтаж зі знижкою», «ремонтують дизельні двигуни». До самої дамби через лиман тягнуться пристосовані до рельєфу місцевості автомаїстерні з горами використаних шин і різного металобрухту в лагуні барвистих південних бур'янів. Не випадково, що на фасаді двоповерхового будинку помічаємо величезний синьо-білий банер зі світлою молодикою та красномовним закликом: «Депутат Хомутенков пригласає громадян на дружественну зустріч».

ОЧАКІВ

До місця призначення в Очакові нас веде сучасний автомобільний «лоцман» – GPS. Ось вулиця Чижикова, Леніна, далі – Луначарського, Свердлова, Юрєва, Володарського, Шмідта, Горького, Миру, 8 Березня... Мабув від тактих, трохи забутих, привіттів та назв радянської доби «поводир» наш зникнутий і безпелаяційно повідомив: «Сигнал GPS втрачено».

Далі, під ту ж саму мелодію популярної та дражливий пісні «Кропива ти моя, кропива», повільно ідемо вулицею Будівельників. І ось уже на обрії – така довгоочікувана блакить моря, легкий туман на

солоній воді. У повітряному просторі курсують незвичайні для нас галасливі мисливці моря – баклани. У небі, проти вітру, вони артистично зависають горизонтальним хрестом – незворушливі, із синюватим-червоним чубчиком та розчепиреним світло-коричневим хвостиком. Пташки іноді виконують у повітрі ледь помітне сальто, потім складають крильця й акробатично падають униз, своєчасно розправляючи їх біля землі, та під захоплені крики присутніх, а особливо дітей, знову піднімаються вгору, повертаючись у попередню позу й раз-по-раз повторюючи цей пірвет, наче дякуючи глядачам за присутність і оцінку їхньої високої майстерності.

З кінця XVIII століття планування міста і його забудова здійснювалися в так званому «французькому стилі» – прями вулиці з парковими зонами та площами перетинаються одна з одною по вертикалі й горизонталі. Це для зручності доставки лісу в порти, зауважує краєзнавець. До того як було розбудовано Одесу, Очаків був головним містом-портом російської імперії, через який ліс поставлявся на будівництво кораблів, розбудову військової та цивільної інфраструктури завойованого Причорномор'я, звідки відбувався експорт товарів за кордон. Майже всі будинки у старому місті – одноповерхові, котеджного типу, з присадибними садочками

та яскравими південними квітниками. Найвища, в чотири поверхи, будівля належить райраді та РДА. Багатоповерхові сучасні житлові будинки розташовані на околицях. За ними будівлями на пагорбах видно фантастично привабливі вітрові електростанції.

Як розповідає Анатолій Петрович, за часів турецького володіння з XVI по XVIII століття стояло на катакомбах із численними підземними ходами як цивільного, так і військового призначення. За легендами, центральними ходами-вулицями підземелля міг вільно проїхати вершник.

У місті Очакові 1906 року відбувся суд над учасниками революційного повстання моряків-севастопольців крейсера «Очаків» на чолі з лейтенантом Петром Шмідтом. У місті йому встановлено один із найвеличніших пам'ятників радянської доби.

Очаківці пишаноються своїм земляком – художником-маринистом В. Г. Судковським. У місті є музей художника з гарною колекцією його картин. Похований митець на цвинтарі біля Свято-Миколаївського кафедрального собору, де колись служив настоятелем його батько.

У XVIII столітті у мальовничому місці, біля моря, поряд із фортецею, стояла велична мусульманська мечеть – єдина будівля, що збереглася після кровопролитної руйнівної війни 1788 року. Деякий час там мистився військовий госпіталь. По закінченні війни мечеть переобладнали у православний християнський собор.

У центральному парку міста – монументальний пам'ятник землякам, полеглим у роки Другої світової війни. Поруч – мармурова чорна дошка тринадцятьом воїнам-учасникам АТО, що загинули на сході України у 2014-2017 рр., захищаючи право мати свою власну Державу. Серед загинувших – два командири загону «морських котиків».

Незважаючи на те, що населення міста і району багатонаціональне, монументальні пам'ятки тут майже всі – радянської епохи.

Синьо-жовті прапори України помітили тільки біля органів влади, на військових частинах та будівлі, де розміщена редакція міської газети «Очаків». Коли ми поверталися додому через Миколаїв, Нову Одесу, Вознесенськ, Южноукраїнськ та Первомайськ, тут впадали в очі назви установ, рекламна продукція (переважно державною мовою), а ще – розмаїття українських прапорів і державницьких кольорів.

Присутність у містах національних прапорів, почта там рідна мова заспокоюють, піднімають настрій. Відчувається що ти і своїй країні – нехай бідній, із поганими дорогами, часто – корумпований, бюрократично заангажований. Але це наша Україна, ми за неї відповімо, боремося із цими складковими вадами навіть у стані війни. Захищаємо її цілісність – реємуємо відлуксник, учасник АТО із Кривого Озера.

Іван КІРИЄНКО,
член Національної спілки краєзнавців України
Липень-серпень 2017 року
Чернігів-Очаків
Фото автора
(Далі буде)

3 Форуму видавців у Львові

Хто сказав таку дурницю, що райо на землі не існує? То все не так, поверте мені на слово. Він існує, і на нього можна потрапити протягом чотирьох вересневих днів. Де те блаженне місце? У Львові, у палаці Потоцьких. Цього року рай завітав до славного міста Лева на період із 13 по 16 вересня. І, як каже класик, я там також був.

Сповідь «львівського» книгомана

Кілька хвилин у черзі за квитком (недоромим, до речі, лише 25 гривень за один день). Іде з хвилиною – біля входу, і ось у мене на ручці зелений браслетик, а я сам – на території палацового комплексу. Йшов, аби придбати звичайний підручник. Але хто ж міг подумати, що потраплю у найсправжніший рай книгомана? З півгодини блукання лабіринтом наметів із найрізноманітнішими видавництвами. Оглядаю десятків назв друкарень. Переглядаю сотень книжок. І ось нарешті насмілююся переступити поріг справжнього храму книги. Довідка в міні-біуро інформації – і я піднімаюся на другий поверх палацу, щоб знайти чернівецьке видавництво «Букрек». Запугані, до речі, ходи тут: аби потрапити на перший чи другий поверхи, потрібно піднятися на третій.

Ще мить – і я серед книжок. Знаєш, що спершу було найважчим? Не загубитися серед них. Точніше – не загубити себе. Проходячи повз новий намет іще якогось видавництва, нагадавав собі, що у мене є справа, що треба

знайти «Букрек», а вже тільки потім можу насолодитися всім цим розмаїттям книжок.

Ось пройшов першу залу, далі другу, поворот праворуч, спускаюся на другий поверх. А далі швидко дістаюся видавництва, купую книжку і видаюся нарешті своєму захопленню. Десятьки видавничих завітали на Форум видавців. Кожне презентувало свої книжки. Ціни різні. Іноді більші, ніж

лістків – як звичайні та звичні плоскі, так і фігуристі та, якщо так можна сказати, тривимірні.

На жаль, часу мав мало. Тож не міг насолодитися сповна цим неймовірним видовищем. Але то нічого. Наступного року, коли цей маленький львівський рай відкрив свої ворота для справжніх книгоманів та поціновувачів справжньої паперової книги, я знову приїду сюди, щоби побути хоча б коротку мить серед розмаїття книжок. А поки прямую до виходу з цього раю, бо навіть гарно повинно мати свою міру. І не можна, аби щось подібне запам'яталося тільки тому, що додому ледь дійшов, настільки втомився.

Але скрізь є мінуси, навіть у чомусь подібному. І у «Форумі» є ці мінуси, але їх тільки два. Це ціни та люди. Жартую. Ціни не такі вже й високі як на книжки. Та й із людьми те жарт, не такий то вже й мінус. Навіть як і великі мінуси, їх усі перекине один-єдиний плюс – запах нових книжок. Такий манливілий і незвичайний. Коли вдихаєш його, то чуєш у собі тихий голос, який запрошує тебе помандрувати якоюсь незвичайною книжкою. Так, я справжній книгоман, для котрого книжки – то все. І хіба що чай може позмагатися з ними. Проте лише тоді, коли він настільки добрий, що, п'ючи його, ти бажав тільки одного – розгорнути нову книжку й летіти у незвідані світи, аби насолодитися неймовірними пригодами, пережити найрізноманітніші емоції.

А тому запрошую всіх відвідати наступного року Форум видавців у Львові якогось чудового вересневого тижня. З усіма найкращими побажаннями – ваш «львівський» книгоман.

Ігор ТАТАРИН

Виставка подарованих світлин

Краса та духовність творів Миколи Турчина

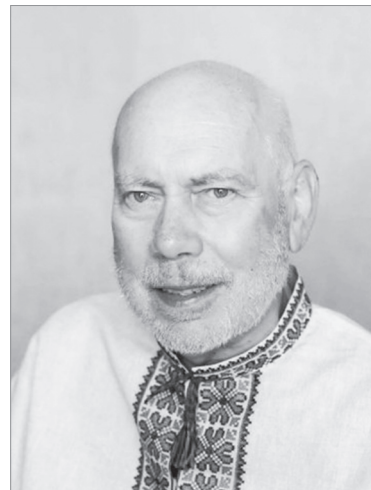
В ОУНБ ім. В. Г. Короленка нещодавно відкрилася виставка подарованих світлин «Краса та духовність творів Миколи Турчина» пам'яті чернігівського фотохудожника, голови Чернігівської обласної організації НСФУ. Представлені фотографії – це колекція робіт фотохудожника зі звітних виставок організації за останні декілька років. Микола Павлович завжди залишав свої світлинні книгозбірні, говорив, що саме тут вони збережуться для майбутніх поколінь і даруватимуть красу людям.

Фотографування спочатку було лише хобі Миколи Павловича. Але потім, коли припинила існування будівельна організація, де він трудився, захоплення перетворилося на нову професію. І завдяки своїй майстерності Микола Турчин став членом Національної спілки фотохудожників України.

Митець працював у різних жанрах – пейзаж, портрет, макрозйомка. Він постійно вдосконалював техніку своєї роботи й цікавився новинками фотографії. Отримував безліч відзнак і нагород, серед яких – золота медаль за 1-ше місце у фотоконкурсі газети «День» та Почесна грамота митрополита Київського і всієї України Володимира. У 2016 році Микола Павлович був головою журі обласного фотоконкурсу «Життя як книга», котрий щорічно проходить у бібліотеці. Його фотороботи у складі виставок НСФУ побували в Ірані та Румунії.

Також у творчому багажі Миколи Турчина – фотоліо-страції до книг. А в літописі Чернігівщини митець назавжди залишиться видатним співатором художніх видань про історію нашого краю, талановитим фотохудожником і доброю, світлою людиною.

Вічна пам'ять Майстрові!

Катерина СКРИПКА